

5. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Гарантії прав і свобод людини і громадянина в Україні / В.Ф. Погорілко, В.Л. Федоренко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/10560412/pravo/garantiyi_prav_svobod_lyudini_gromadyanina_ukrayini
6. Полянський Ю.Є. Гарантії конституційних прав і свобод людини в Україні: шляхи удосконалення / Ю.Є. Полянський // Наукові праці Одеської національної юридичної академії. – 2009. – С.178-191.
7. Пробко І.Б. Поняття та класифікація конституційних прав, свобод і обов'язків людини та громадянина, гарантії їх реалізації / І.Б. Пробко // Наукові записки Львівського університету бізнесу і права. – 2013. – Вип. 11. – С. 86-89.
8. Рабінович П. Конституційні гарантії прав людини і громадянина: напрями удосконалення / П. Рабінович // Вісник Конституційного Суду України. – 2011. – № 1. – С. 66-74.



Колодійчук Н.Р.

*студент III курсу юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*

Науковий керівник: *к.ю.н., доц., доцент кафедри
конституційного, адміністративного та
фінансового права ТНЕУ
Ментух Н.Ф.*

ПОНЯТТЯ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Економічні права є не менш важливі за інші, адже вони є засобом і можливістю нашого повноцінного функціонування та й в загальному житті. Конституція України говорить про свободу підприємницької діяльності, а також законодавство більш детально конкретизує це положення у Цивільному та Господарському кодексах, де свобода підприємницької діяльності виступає як базовий принцип.

Право підприємницької діяльності – це, насамперед, свобода розпорядження своїми здібностями до праці, коли у кожного є свобода вибору роду діяльності або професії, свобода від несумлінної конкуренції і захист від монопольної діяльності, а також у загальній свободі вчиняти все, що не заборонено законом. Сучасна ринкова економіка не може існувати без підприємницької діяльності, адже підприємництво - рушійна сила економіки, без розвитку якої неможливий розвиток держави в цілому, розуміючи це явище, законодавець досить широко його врегульовує, хоча сьогодні, на жаль, багато питань у цьому напрямі потребують коригування та удосконалення.

Варто зазначити, що над даною проблематикою працювали такі науковці, як: К.В. Харківська, О.В. Басай, Г.В. Ільющенко, О.М. Скібіцький, В.В. Матвеев, Л.І. Скібіцька та ін.

Метою нашої публікації є розкриття суті поняття «підприємницька діяльність» з наукової точки зору, обмеження права на підприємницьку діяльність.

Так, відповідно до ст. 42 Господарського Кодексу України «підприємництво» - це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання, а саме підприємцями, з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. Крім того, законодавець подає нам також і загальні засади, за якими вона повинна регулюватись та здійснюватись. Назвемо їх: а) вільний вибір підприємцем видів підприємницької діяльності; б) самостійне формування підприємцем програми діяльності, вибору постачальників і споживачів продукції, що виробляється, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів, використання яких не обмежено законом, встановлення цін на продукцію та послуги відповідно до закону; в) вільний найм підприємцем працівників; г) комерційний розрахунок та власного комерційного ризику; ґ) вільне розпорядження прибутком, що залишається у підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом; д) самостійне здійснення підприємцем зовнішньоекономічної діяльності, використання підприємцем належної йому частки валютної виручки на свій розсуд [1].

Як бачимо, підприємець у своїй діяльності забезпечений багатьма диспозитивними можливостями. Хоч за своєю природою право на підприємницьку діяльність є невідчужуваним, а також гарантує кожному рівні можливості для його реалізації, у той же час не припустимо ототожнювати «свободу» із «вседозволеністю». Гарантуючи свободу підприємництва, держава шляхом правового регулювання визначає межі допустимої свободи, тобто окреслює своєрідний «коридор варіантної поведінки» для підприємця [2, с.229].

Ми погоджуємося з думкою О.В. Басай, що свобода підприємницької діяльності не є безмежною. З одного боку – це система можливостей, що надаються вказаному суб'єкту, що дозволяє повною мірою реалізувати підприємницький потенціал, а з іншого – держава, що встановлює певні межі її здійснення з метою забезпечення дотримання прав і законних інтересів інших учасників суспільних відносин [3, с.549].

Питанню щодо обмеження підприємницької діяльності приділяли увагу багато науковців та теоретиків, але кінцевого визначення, яке б було загальним немає. Так, окремі науковці дотримуються певних характеристик, які б могли найточніше передати зміст поняття. Так, обмеження – це винятковий засіб, який застосовується для повного та ефективного захисту прав та інтересів інших осіб та й суспільства в цілому. Тобто, реалізація прав підприємців, з одного боку, забезпечується, а з іншого – обмежується державою з урахуванням об'єктивних суспільних інтересів. Вона не є абстрактною категорією, а наповнена конкретним змістом, обмеженнями та заборонами [3, с.547].

У той же час у Законі України «Про підприємництво» чинна всього лише одна стаття, а саме Стаття 4. «Обмеження у здійсненні підприємницької діяльності». У цій статті наданий перелік щодо видів діяльності, яка заборонена або для здійснення якої потрібна ліцензія. Тож обмеження у здійсненні підприємницької діяльності стосуються її видів, пов'язаних з такими діями:

виготовлення і розповсюдження наркотичних засобів, психотропних речовин (крім спеціально обумовлених); виготовлення і реалізація військової зброї та боєприпасів до неї, вибухових речовин; видобування бурштину; охорона окремих особливо важливих об'єктів державної власності (перелік яких дається Кабінетом Міністрів); розробка, випробування, виробництво та експлуатація ракетноносіїв. Ліцензуванню підлягають ті види підприємницької діяльності, які безпосередньо впливають на здоров'я людини, навколишнє середовище і безпеку держави. Ці види діяльності можуть здійснюватися лише державними підприємствами та організаціями, а проведення ломбардних операцій - також за участю певних товариств [6].

У ст. 42 Конституції України наведено таку норму: «...Підприємницька діяльність депутатів, посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування обмежується законом...» [4]. Крім того, опрацьовуючи законодавство, можна визначити точніше обмеження ведення підприємницької діяльності щодо окремих осіб. Таким чином, забороняється займатися підприємницькою діяльністю таким категоріям громадян: військовослужбовцям, службовим особам органів прокуратури, суду, державної безпеки, внутрішніх справ, державного нотаріату, а також органам державної влади і управління, які здійснюють контроль за діяльністю підприємств, приватним нотаріусам та адвокатам, народним депутатам України та посадовим особам органів місцевого самоврядування [5, с.112].

Окремі науковці зазначають, що свобода підприємницької діяльності, не забороненої законом чи не обмеженої в колі осіб, - це закріплене у законодавчому порядку загальне правило про право зайняття такою діяльністю, а також існування юридичних гарантій реалізації цього права. Зауважимо, що законодавець за правовим режимом розмежовує підприємницьку діяльність, яка заборонена законодавством та здійснення якої підлягає обмеженню за різними критеріями [2, с.228].

Отже, можна зробити висновок, що обмеження права на підприємницьку діяльність це сукупність заборон та обтяжень щодо використання права на безпосередню або опосередковану, самотійну, ініціативну, систематичну, на власний ризик діяльність з метою одержання доходу; водночас, це - свідомо дія з боку держави, яка дозволяє запобіганню багатьом проблемним ситуаціям щодо заподіяння шкоди самим підприємцям, іншим членам суспільства, безпеці суспільства і держави, наприклад, змови підприємців чи вплив посадових осіб на ринкову економіку завдяки зв'язкам чи «права телефонного дзвінка». Тобто, підприємництво – це спосіб збагачення, до якого прагне кожна особа починаючи власну справу. Дії та вчинки цієї особи залежать від того, які «правила гри», тобто яке регулювання діяльності у цій сфері. Тому держава перш за все виступає арбітром. То ж сам фактор існування обмеження має на меті стимулювання соціально-економічного зростання, держава повинна розумно поєднувати, з однієї сторони, цілеспрямований вплив на економіку і, з іншої – надавати підприємцям самотійність.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Господарський кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 верес. 2017 р.: (офіц. текст). К. : Паливода А.В., 2017. –208 с.
2. Харківська К.В. Правові гарантії свободи підприємницької діяльності: актуалізація проблеми / К.В. Харківська // Економічна теорія та право. – 2015. – №1. – 226-234 с.
3. Басай О.В. Свобода підприємництва як правовий принцип //Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://conference.nau.edu.ua/index.php/TL/PRAVVYMYR/paper/view/1597/978>.
4. Конституція України // ВВР України. – 1996. –№ 30. –Ст.141.
5. Ільющенко Г.В. Деякі аспекти обмежень права на підприємницьку діяльність / Г.В. Ільющенко // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – №4. – 111-114 с.
6. Скібіцький О.М., Матвеев В.В., Скібіцька Л.І. Організація бізнесу. Менеджмент підприємницької діяльності. Навч. посібник. / О.М. Скібіцький, В.В.Матвеев, Л.І. Скібіцька. – К.: Кондор, 2011. – 912 с.



Куйбіда А.Ю.

*студентка III курсу юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*

Науковий керівник: *к.ю.н., доц., доцент кафедри
конституційного, адміністративного та
фінансового права ТНЕУ
Ментух Н. Ф.*

ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРАВОПОРЯДОК В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Одним із завдань демократичної правової держави виступає гарантування громадянам своєї держави правопорядку в господарській сфері. Тому, ми вважаємо, що саме господарський правопорядок виступає як фактором економічної спроможності держави, так і фактором економічного благополуччя громадян, що й зумовлює актуальність теми нашого дослідження.

Відомо, що господарські відносини у правовому полі України спираються на потужну законодавчу базу і регулюються певними нормативними актами: Конституцією України [1], Господарським кодексом (що набрав чинності з 1 січня 2004 р.) [2] та іншими господарськими законами. Загалом господарське законодавство - це сукупність нормативно-правових актів і правових норм, які регулюють відносини щодо безпосереднього здійснення господарської діяльності та управління (в тому числі організації) такою діяльністю.

Але, поряд з тим, ми не можемо стверджувати, що законодавством щодо господарського правопорядку досягнуто абсолютної завершеності, оскільки вимоги часу ставлять перед ним все нові виклики і спонукають правотворців до